

Genel Sanat Tarihi

Editör

Prof. Dr. Yusuf ÇETİN

 Vizetek
Yayıncılık

Genel Sanat Tarihi

Editör

Prof. Dr. Yusuf ÇETİN

Yazarlar

Ahmet HARMANCI - Aslı ÖZKAN - Ayşe DURAN - Bilcan GÖKCE - Cavit POLAT
Fatma YAŞAR - Gül GEYİK - Hacer KUMANDAŞ - Muhammet ARSLAN
Sahure YARIŞ - Sezin SEZER - Yusuf ÇETİN

ISBN: 978-625-382-278-1

E-ISBN: 978-625-382-283-5

DOI: 10.54637/vizetek.9786253822835

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, basılı ve elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Büşra ÇOLAKOĞLU

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Ahmet TUNÇDEMİR

Baskı: Ankara | Nisan, 2026

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık

Sertifika No: 47479

ÖN SÖZ

Sanat, insanlık tarihinin en eski faaliyet alanı olup günümüze kadar varlığını kesintisiz bir biçimde sürdürmüştür. Sanat tarihi ise bu alanın tüm ürünlerini tarihsel süreç içinde sınıflandırarak değerlendiren çok katmanlı bir bilim dalıdır. Bu bağlamda insanlık tarihinin görsel ve plastik sanatlar alanındaki sanatsal süreçlerini konu edinen bu kitap, yalnızca kronolojik bir eserler dizisi değil, sanatı sosyo-kültürel, politik ve felsefi bağlamları ile birlikte bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmiştir.

Kitabın öncelikli hedefi bu alanda eğitim alan öğrencilerin kuramsal alt yapılarını geliştirmek ve sanat serüvenini merak eden okuyuculara tarih öncesi dönemden günümüze kadar geniş zaman dilimi içerisinde bir entelektüel bakış açısı kazandırmaktır. Bu anlayışla farklı coğrafyalarda farklı zaman dilimleri içerisinde üretilen sanat eserlerini üretildikleri dönemin zihniyet dünyası içerisinde anlamlandırılmaya çalışılmış ve sanat eserlerinin neden, nasıl üretildikleri sorularına da cevap aranmıştır.

Genel Sanat Tarihi kitabı, üniversitelerimizin başta Edebiyat Fakülteleri olmak üzere, Güzel Sanatlar Fakülteleri, Eğitim Fakülteleri, İlahiyat Fakülteleri, Meslek Yüksek Okulları, ön lisans, lisans ve lisansüstü programlarında Sanat Tarihine Giriş, Genel Sanat Tarihi, Sanat Tarihi, Batı Sanatı, Avrupa Sanatı, Çağdaş Sanat, Türk-İslam Sanatı Tarihi, Türk Sanatı Tarihi gibi farklı isimler adı altında yürütülen derslere kaynak teşkil edecek bir ders kitabı olarak, alan uzmanı öğretim üye ve elemanları tarafından hazırlanmıştır. Sanat ile ilgili temel kavramlardan başlanarak Dünya sanatının genel perspektifi içerisinde, kronolojik sıraya göre bölüm bölüm hazırlanmış bu kitap, zengin görsel malzemeler ile bilgi sunan ve bilimsel titizlikle hazırlanmış bir yayın olmuştur. Sanat Tarihi alanında ilk akademik ders kitabı niteliğindeki bu kitap, öğrencilerin yanı sıra konuya ilgi duyan her okurun yararlanabileceği bir dil ve içerik dengesi ile hazırlanmıştır. Her bir bölümde bilimsel bir nesnellik ve kaynaklara dayalı bir yaklaşım gözetilmiştir.

Kitabın hazırlanmasında emeği geçenlere, bilimsel birikim ve emeklerini ortaya koyarak bu kitapta bir araya getiren tüm yazar meslektaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Editör
Prof. Dr. Yusuf ÇETİN
Ankara, 2026

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

SANAT TARİHİNE GİRİŞ1

Yusuf ÇETİN

- A. Sanat Tarihinin Temel Kavramları 1
- B. Sanat Türlerini Sınıflandırma..... 5
- C. Sanatı İnceleyen Alanlar 10
- D. Sanat Tarihi Terminolojisi 14
- E. Tarihöncesi Çağlarda Sanat 23

2. BÖLÜM

ESKİÇAĞ ÖN ASYA UYGARLIKLARINDA SANAT31

Bilcan GÖKCE

A. Mezopotamya Sanatı31

- 1. Sümer 32
- 2. Akkad..... 35
- 3. Assur 38
- 4. Babil 43
- 5. Pers 45

B. Mısır Sanatı51

3. BÖLÜM

ESKİÇAĞ ANADOLU SANATLARI59

Hacer KUMANDAŞ

- 1. Tarih Öncesi Çağlarda Anadolu'da Sanat..... 59
- 2. Hatti-Hitit Sanatı 69
- 3. Urartu Sanatı 75
- 4. Frig (Phryg) Sanatı 77
- 5. Lidya (Lydia) Sanatı 79

4. BÖLÜM

ESKİÇAĞ EGE, GREK, ETRÜSK VE ROMA UYGARLIKLARINDA SANAT87

Sezin SEZER

A. Eskiçağ Ege ve Grek Uygarlıkları87

- 1. Girit (Minos) 88
- 2. Miken (Aka) 90

B. Etrüsk ve Roma Sanatı108

- 1. Etrüsk Sanatı 108
- 2. Roma Sanatı 111

5. BÖLÜM

GEÇ ANTİK ÇAĞ'DAN İMPARATORLUĞUN SONUNA:

HRİSTİYAN VE BİZANS SANATININ GELİŞİMİ VE DÖNÜŞÜMÜ 123

Fatma YAŞAR

1. Geç Antik Çağ 123
2. Erken Hristiyan ve Bizans Sanatı (2. Yüzyıl – 4. Yüzyıl Başı) 127
3. Orta Bizans Dönemi (843 – 1204) 135
4. Geç Bizans Dönemi (1261 – 1453): Paleologoslar Rönesansı 142

6. BÖLÜM

AVRUPA SANATI 149

Ayşe DURAN

1. Ortaçağ Avrupa Sanatı 149
2. Yeniçağ Avrupa Sanatı 156
3. XIX. Yüzyıl Avrupa Sanatı 175

7. BÖLÜM

XX. YÜZYIL AVRUPA SANATI 193

Aslı ÖZKAN

1. Fovizm 193
2. Ekspresyonizm (Dışavurumculuk) 194
3. Kübizm 195
4. Fütürizm 197
5. Soyut sanat 198
6. Dadaizm 198
7. Sürrealizm 199
8. Soyut ekspresyonizm 200
9. Pop art 201
10. Kinetik sanat 203
11. Metafizik resim 203
12. Naif sanat 204
13. Op art 205
14. Happening 205
15. Enstalasyon 206
16. Land art (arazi sanatı) 207
17. Minimalizm 208
18. Fluxus 209

8. BÖLÜM

SANATTA POSTMODERNİST YAKLAŞIMLAR211

Ahmet HARMANCI

1. Neo Ekspresyonizm..... 212
2. '85 Yeni Dalga 216
3. 1990'lı ve 2000'li Yıllarda Sanat Yaklaşımları 217
4. 20. Yüzyıl Sanatında Heykel ve Mimarlık 222

9. BÖLÜM

ORTAÇAĞ İSLAM SANATI231

Gül GEYİK

1. İslam Sanatının Oluşumu 231
2. Emevi Dönemi (661-750) 233
3. Abbasi Dönemi (750-1258) 237
4. Tolunoğlu Dönemi (875-905) 240
5. Fatimi Dönemi (909-1171) 240
6. Zengiler Dönemi (1127-1259) 243
7. Eyyubi Dönemi (1171-1462) 244
8. Memluk Dönemi (1250-1517) 245

10. BÖLÜM

İSLAM ÖNCESİ DÖNEM ORTA ASYA TÜRK SANATI

VE ASYA'DA KURULAN MÜSLÜMAN TÜRK DEVLETLERİ SANATI257

Yusuf ÇETİN

A. İslam Öncesi Dönem Orta Asya Türk Sanatı257

1. Hunlar 258
2. Göktürkler 259
3. Uygurlar 262

B. Asya'da Kurulan Müslüman Türk Devletleri Sanatı264

1. Karahanlılar 264
2. Gazneli Sanatı 271
3. Büyük Selçuklular 276
4. Harzemşahlar 281
5. İlhanlılar 282
6. Timurlular 283
7. Safeviler 284

11. BÖLÜM

ANADOLU TÜRK-İSLAM SANATI.....291

Muhammet ARSLAN

- A. Anadolu Selçuklu ve Beylikler Dönemi Sanatı 292
1. Anadolu Selçuklu Öncesi Beylikler Dönemi 292
 2. Anadolu Selçuklu Dönemi 297
 3. İkinci Beylikler Devri Sanatı 308
- B. Osmanlı Sanatı 318

Sahure YARİŞ

1. Kuruluş Dönemi 318
 2. Klasik Dönem 328
 3. Batılılaşma Dönemi 338
- C. Cumhuriyet Dönemi 344

12. BÖLÜM

GELENEKSEL SANATLAR.....351

Cavit POLAT

1. Hayvan (Yün ve Deri) Kaynaklı Geleneksel Sanatlar 352
2. Ahşap kaynaklı geleneksel sanatlar 357
3. Taş Kaynaklı Geleneksel Sanatlar 360
4. Metal Kaynaklı Geleneksel Sanatlar 361
5. Toprak Kaynaklı Geleneksel Sanatlar 363
6. Kâğıt Kaynaklı Geleneksel Sanatlar 365

1. BÖLÜM

SANAT TARİHİNE GİRİŞ

Yusuf ÇETİN*

A. Sanat Tarihinin Temel Kavramları

1. Sanat ve Sanatlar

Sanat denilen olgu, insanın diğer faaliyet alanlarına göre daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sanatın eksiksiz bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Bu tanım isteğe, güdülen amaca, dönemlere ve toplumlara göre değişebilmektedir. Ancak, en genel tanımıyla sanat, insanın duyu ve düşüncelerini uyumlu bağlantılarla çeşitli yöntemler ve malzemeler kullanarak şekillendirip aktarmasıdır. Sanat, aynı zamanda “hoşa gitme isteği” doğrultusunda “hoşa giden biçimler yaratma” gayretidir. Bu biçimler güzellik duygusunu okşar ve bu duygumuzu okşayan da duyularımız arasındaki biçim bağlantılarının uyumu ve ahengidir (Read, 2014, s. 2). Bu bakımdan bütün sanatların temeli duyusaldır. Ortaya konulan şeyde ahenk ve uyum varsa hoşa gitme isteğimiz harekete geçer. Bu durum sanatı doğurur. O halde sanat, insan tarafından güzeli yaratma çabasıdır (Erinç, 2004, s. 22).

Sanat evrensel bir olaydır. İnsanlık tarihinin en ilkel toplumlarından günümüzün modern toplumlarına kadar her toplumun sanatı olmuştur. Tüm bu süreç içinde ortaya çıkan sanat eserleri eşit değerinde sanat tarihi araştırmalarına konu olmaktadır. Zaman, mekân ve etnik koşullar ne olursa olsun ayırım gözetmeksizin bütün insanlığın kültürel değerleri ve ortak mirasıdır (Kınay, 1993, s. 2).

“Sanat” kelimesi, zengin fakat bir o kadar da karmaşık çağrışımlar yapan bir kelimedir (Mülayim, 1994, s. 18). Günlük dilde iyi yapılan her şey için “sanat” kelimesi kullanılmaktadır. Örneğin; mutfak sanatı, güzel konuşma sanatı, askerlik sanatı gibi. O halde yapılan bir iş veya hareketin güzel, gelişmiş ve etkileyici görünmesi onu bir sanat olarak tanımamamıza neden olmaktadır. Ancak sanatı sıradan şeylerden ayıran bazı özellikleri vardır. Sanatın ayırt edici özelliklerinden biri onun günlük, basit ve sıradan şeylerin üstünde olmasıdır. Çünkü güzel bir yemek, güneşin batışı veya gökyüzünde

* Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Ağrı. ORCID: 0000-0001-7823-6812.